

2022_Anul AGÂRBICEANU (II): „dragii agârbiceni”!

- locul desfătărilor și a muncii ușoare...? - crescut organic din sufletul românesc! –
... vasta ei geografie: Agârbiciu, Cenade, Orlat ...!

Anul Agârbiceanu
Anul tinerilor oțeliți!
col. Ioan V. Părean

1955 -
13 ian. 2021

Omagiu

140 de ani de la nașterea **2022-1882**
românii și-au dezvoltat
viața paralel
cu orașul, de
care se simțeau
izolați și străini!

Ion Agârbiceanu

Orașul este satul domnilor!
Săteanul se simte străin de
viața orașului din **Târnava Mare!**
Blajul ... pentru satele dinspre
Târnava Mică, oraș crescut
organic din sufletul românesc!

1882 **1963**
Cenade **Cluj**

șagunism - tribunism

DRAGI AGÂRBICENI!
... bunicul dinspre tată se numea **Vasile**
Boariu și era originar din **Agârbiciu**
pe urmele lui Ion Agârbiceanu

2022 **2022**

Conceptul „Patrimoniul cultural în slujba comunității” - lansat de istoricul dr. Vasile Crișan, în anii 2000 -, ar trebui să determine cercetătorii să urmărească modul în care patrimoniul (material și imaterial) contribuie la dezvoltarea durabilă a localităților. Afirmatia prin care Agârbiceanu este „personalitatea artistică și publicistică paradigmatică pentru destinele tribunismului” este suficient de fermă, pentru a ne convinge că orice cercetare trebuie să aibă un sistem de referință, o paradigmă reprezentând un filtru necesar și oportun, decisiv pentru filtrarea mulțimii de informații despre marele scriitor.

Criticul și istoricul literar Mircea Zăciu (1928-2000) afirma: „Masivitatea creației, vasta ei geografie, varietatea tipologică și îndelungata sa prezență în literatură îl impun pe Agârbiceanu drept unul dintre prozatorii români cei mai semnificativi, prin viziune, etos și specific național”. Lecturând biografia marelui prozator tribunist Ion Agârbiceanu, am încercat să surprind pașii pe care i-a făcut, constatând faptul că în prima parte a vieții - până la realizarea idealului național (în 1918) -, drumul său a fost strâns legat de câteva localități din Transilvania: **Agârbiciu** (com. Axente Sever, jud. Sibiu), comuna **Cenade** (jud. Alba), comuna **Orlat** (jud. Sibiu), com. **Sașa-Bucium** (jud. Alba), com. **Someș-Odorhei** (jud. Sălaj); cercetând opera marelui scriitor se poate ușor constata că toate contactele cu

comunitățile locale s-au regăsit în povestirile și nuvelele scriitorului. La împlinirea unui an de la stingerea din viață a col. Ioan V. Părean - un istoric bun cunoscător al trecutului localităților sibiene, editor și autor al monografiei Orlatului - se cuvine a aminti rolul acestuia în descifrarea vieții comunităților de pe aceste meleaguri, aducându-i un omagiu pentru întreaga activitate în promovarea civilizației rurale din sudul Transilvaniei.

Pentru evocarea contextului nașterii lui Ion Agârbiceanu - la finele sec. al XIX-lea -, se cuvine a preciza că Transilvania, a fost cunoscută sub diverse denumiri în ultimul mileniu: în limba maghiară ca „**Erdély**” (**Ardeal**), în germană sub numele de „**Siebenbürgen**”, în dialectul săsesc „**Siweberjen**”, iar în turcă „**Erdelistan**”. Un spațiu multicultural și multiconfesional, străjuit de arcul carpatic, care nu a cunoscut continuitatea liniară a unei administrații, în ultimele două milenii. Prin destrămarea regatului dacic și ulterior a provinciei romane Dacia, a fost înglobată în Regatul Ungariei și Imperiul Austriac, o scurtă perioadă de timp fiind un stat autonom - **Principatul Transilvaniei** (între 1526-1699) -, sub suzeranitatea Imperiului Otoman. Între 1867 și 1918, Transilvania a fost inclusă în imperiul Austro-Ungar Dualist, în partea numită „**Transleithania**” (latină „**Tara de dincolo de Leitha**”) - jumătatea ungară a Dublei Monarhii. Agârbiciu și Cenade sunt primele două localități ce marchează destinul tânărului Ion Agârbiceanu. Situate în bazinul hidrografic al Târnavei Mari, comunitățile celor două localități au poziții diferite față de orașele din vecinătate. Astfel, în „**Monografia județului Târnava Mare**” (1943), în cap. „**ASPECTE DIN VIAȚA SATULUI TÎRNĂVEAN - Între sat și oraș**” se consemna: «... Explicația acestei poziții duale a satului față de oraș în județul Târnava Mare o găsim în faptul cunoscut de toată lumea, că în cadrul aceluiaș spațiu de conviețuire trăiesc alături două neamuri deosebite ca suflet și orizont spiritual, Românii și Sașii, care în trecut, au fost înzestrate politic și economic cu privilegii inegale, a căror consecință se poate citi astăzi, între altele, și în poziția satului față de oraș. Populația românească, născută și crescută în peisagiul său, cu care se înfrățește organic, ca orice populație cu așezări arhaice, a avut două ocupații de căpetenie, din care a trăit: **păstoritul și agricultura**. Ori, cum toată lumea știe, ocupațiile acestea impun celor care le practică un anumit fel de viață: viața în câmpul larg, cu orizonturile mult deschise, unde turmele și cirezile să poată rătăci și paște în voie, iar omul să aibă pământ rodnic, căruia să-i smulgă pâinea zilnică. Prin urmare o viață care constrânsă de necesități, are predilecție pentru așezările mărunte și împrăștiate de sat, cu un număr strâns de locuitori, ferindu-se de așezările masive, cu aglomerări de populații, orașele, care, prin înghesuiala lor se dezvoltă astfel, într-un sens opus agriculturii și păstoritului. Populația germanică de pe aceste locuri, Sașii, veniți ca pricepuți și harnici coloniști din apusul cu tradiție de oraș, au transplantat aici spiritul așezărilor peisagiului lor, orașul, cu toate formele lui de viață: diviziunea de profesii a muncii, organizarea muncii profesionale în bresle, comerțul și industria. Prin urmare au venit aici animați de un alt spirit economic, deosebit de al peisagiului local, spirit pe care l-au continuat și întărit în centrele populate de ei: Sighișoara, Mediaș, Biertan, Rupea, Șeica, Ațel. În acest fel, viața de sat și viața de oraș a populației germanice are o continuitate, o continuitate cu aceiași fizionomie și cu același suflet. Și dacă pe lângă aceste fapte inițiale, care țin cont de condițiile permanente de viață ale populației românești și germanice, ținem seama și de privilegiile de care s-au bucurat în trecutul istoric aceste două populații, paralelismul sat românesc și oraș devine și mai limpede și mai ușor de înțeles. **Oprți de a se așeza în orașe și constrâși prin aceasta să trăiască în sate sau la periferia orașelor, românii și-au dezvoltat viața paralel cu orașul, de care se simțeau izolați și străini**. Nu ne vom mira, deci, dacă săteanul târnăvean, când este întrebat despre oraș,

nu prea știe ce este orașul, ci îl vedea prin optica vieții și drepturilor lui de totdeauna. Iată câteva păreri asupra vieții de oraș și a rosturilor orașului. **I.Orașul este satul domnilor. II.Orașul este localitatea unde stau domni, care duc o viață fără muncă.** (...) Este apoi locul unde „se găsește învățătură multă”, unde vin copii de la sat să se facă „domni”, ca să trăiască „mai bine” și „mai ușor”. (...) este locul desfătărilor și a muncii ușoare; (...) Se poate desprinde din acest fel de a se reflecta orașul cu viața lui în conștiința săteanului, că pentru săteanul din Târnava Mare orașul este așezarea pe care nu o simte a lui, aproape de sufletul său, cu acelaș puls ca a lui. **Săteanul se simte străin de viața orașului din Târnava Mare, în care bate o altă inimă decât aceia din satul lui, pentru că orașul nu-i ilustrează viața lui, cum o face Blațul de pildă pentru satele dinspre Târnava Mică, oraș crescut organic din sufletul românesc, care a știut să se așeze în fruntea vieții românești, să sintetizeze și să exprime aspirațiile românești.** Orașele din Târnava Mare, pentru români, au rămas pe o altă linie, firească și ilustrativă pentru viața germanică, dar alături de viața românească. (...)

În toate biografiile marelui scriitor, se consemnează că „**bunicul dinspre tată se numea Vasile Boariu și era originar din Agârbiciu**, comună situată pe linia ferată Copșa Mică-Sibiu. Vine în Cenade ca pădurar”. Nu se precizează când s-a stabilit în Cenade, de ce a plecat din Agârbiciu și cum a renunțat la numele „**Boariu**”, pentru adoptarea numelui de „**Agârbiceanu**”? Pe urmele lui Ion Agârbiceanu, am revizitat localitatea ce aparține comunei Axente Sever. Primarul jr. Marius Grecu susține - fără rețineri - că toți cei 1269 de locuitori ai Agârbiciului (din totalul de 3690 locuitori, în 2011) sunt adevărați „**agârbiceni**”; de altfel, în toate adunările publice primarul li se adresează - cu mândrie - „**dragi agârbiceni**”.

Ne întrebăm, firește: „**mai există urme ale familiei Agârbiceanu, în Agârbiciu?**”

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-agarbiceanu-ii-dragi-agarbiceni-locul-desfatarilor-si-a-muncii-usoare-crescut-organic-din-sufletul-romanesc-vasta-ei-geografie-agarbiciu-cenade-orlat-162302.html>

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2021-Anul Agârbiceanu (II): „dragii agârbiceni”! - locul desfătărilor și a muncii ușoare...? - crescut organic din sufletul românesc! -... vasta ei geografie: Agârbiciu, Cenade, Orlat ...!

Marius HALMAGHI 09.01.2022 22:50 148 vizualizari 0 comentarii

În: *Tribuna*, 09 ianuarie 2022